

dr hab. Mirosław Kowalski, prof. UZ
Uniwersytet Zielonogórski – Wydział Nauk Społecznych
(University of Zielona Góra – Faculty of Social Sciences)
65-762 Zielona Góra, al. Wojska Polskiego 69

.....
e-mail: M.Kowalski@ipp.uz.zgora.pl tel. +48/601 87 24 90

Zielona Góra, 24 lipca 2023 roku

Recenzja rozprawy doktorskiej Pana mgra Kamila Romana, pt. *Wychowanie patriotyczne w samorządowych i katolickich szkołach podstawowych*, napisanej pod kierunkiem naukowym ks. dra hab. Adama Maja, planowana do publicznej obrony w Instytucie Pedagogiki, Wydziału Nauk Społecznych, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie; Lublin 2023, ss. 300.

W oparciu o Uchwałę Rady Instytutu Dyscypliny Pedagogika Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie z dnia 05 lipca 2023 roku, zlecającą przygotowanie przeze mnie stosownej recenzji/opinii przedmiotowej rozprawy doktorskiej, szczegółowo zapoznałem się z tekstem przekazanego mi opracowania.

Refleksje wstępne

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska autorstwa Pana mgra Kamila Romana, pt. *Wychowanie patriotyczne w samorządowych i katolickich szkołach podstawowych*, napisana pod kierunkiem naukowym ks. dra hab. Adama Maja to projekt – mając na względzie m. in. aktualne uwarunkowania społeczno-kulturowe - niezwykle interesujący poznawczo. Stanowi bowiem próbę całościowego, holistycznego, wielowymiarowego ujęcia i zrozumienia procesów i zależności oraz opisanie złożonych i dynamicznych zjawisk społeczno-kulturowych z zakresu patriotyzmu i wychowania patriotycznego. Mamy tu więc do czynienia z rozprawą

doktorską, która w pełni wpisuje się w specyfikę dyscypliny naukowej, jaką jest pedagogika (a w szczególności jej subdyscypliny i obszary wiedzy, m.in.: teorię wychowania, pedagogikę społeczną i pedeutologię). Doktorant bowiem – z jednej strony – w sposób kompetentny – dąży do budowania wiedzy wyjaśniającej i opisującej patriotyzm i wychowanie patriotyczne, z drugiej zaś – wzbogaca praktykę wychowawczą poprzez budowanie i / lub pogłębianie świadomości ludzi w zakresie ich działań, wykorzystujących tę wiedzę. Zatem, recenzowana rozprawa doktorska – pomimo wielu inter i transdyscyplinarnych oraz wielowymiarowych badań nad patriotyzmem i wychowaniem (w tym patriotycznym) – może być dowodem na znaczenie integracji poznawania i zmieniania codziennych praktyk kulturowych, a przede wszystkim społeczno-edukacyjnych.

Analiza recenzowanej rozprawy nasunęła mi pewne sugestie, tudzież spostrzeżenia (przede wszystkim o charakterze dyskusyjnym, polemicznym), które pozwalam sobie przedstawić w kolejności przyjętego przeze mnie *autorskiego* schematu opracowania niniejszej opinii.

Już na wstępie niniejszej recenzji, zwracam uwagę na w pewnym stopniu nowatorskie ujęcie eksplorowanego problemu – w aspekcie próby rozpoznania i zaprezentowania opinii badanych nauczycieli a dotyczących organizacji, przebiegu i efektywności wychowania patriotycznego, jak również interpretacji uwarunkowań, metod i efektów wychowania patriotycznego oraz – co niezwykle istotne - wielością wykorzystanych źródeł naukowych z obszaru m.in. patriotyzmu, teorii wychowania i pedeutologii.

Jednocześnie pragnę podkreślić, iż Pan mgr Kamil Roman podjął się - w prowadzonych przez siebie penetracjach teoretyczno-badawczych - kluczowych (o znaczeniu praktycznym) zagadnień z dziedziny szeroko postrzeganej praktyki społeczno-edukacyjnej, jakie stanowią w szczególności:

- po pierwsze, m.in. zgromadzenie, poznanie/interpretacja i opisanie opinii dotyczących uwarunkowań, mechanizmów i form wychowania patriotycznego w przestrzeni instytucjonalnej aktywności uczniów szkół podstawowych;
- po drugie, próbę przeanalizowania procesu wychowania patriotycznego (w szczególności jego efektywności) w aspekcie rozwojowym oraz m.in. jego usytuowania w obszarze oddziaływania na konstruowanie tożsamości podmiotów życia społeczno-edukacyjnego;

- po trzecie, zaprezentowania analiz, wniosków i uogólnień dotyczących aktualności *idei* i *konceptji* leżących u podstaw patriotyzmu i wychowania patriotycznego (m.in. z perspektywy teleologicznej itd.);
- po czwarte, zaprezentowanie analiz, wniosków i uogólnień dotyczących aktualności idei, procesów i mechanizmów sytuowanych w przestrzeni oddziaływań wychowawczych we współczesnej rzeczywistości społecznej (oraz praktycznego odzwierciedlenia), pomimo faktu, iż - z jednej strony rozwój społeczno-kulturowy daje początek nowym problemom / impulsom rozwojowym, z drugiej zaś – m.in. podmioty, będące w obszarze oddziaływania wychowawczego, aktywizują się w nowych formach, stosując nowe środki i metody, które niejako na nowo aktualizują postrzeganie patriotyzmu.

Zatem, wyniki prowadzonych systematyzacji - jak również sformułowanych interpretacji, refleksji, uogólnień, wniosków teoretycznych oraz eksplikacji badawczych, ze względu na praktyczno-społeczne i głęboko humanistyczne implikacje podejmowanych zagadnień (a posiadające wysoki walor użyteczności społeczno-edukacyjnej, determinujący wykorzystanie wiedzy, wyników analiz i refleksji m.in. w praktycznym wymiarze świadomego i zorganizowanego działania wychowawczego), niewątpliwie zasługują na bardzo wnikliwą uwagę.

Należy więc pogratulować Panu mgr. Kamilowi Romanowi, że próbował wyartykułować specyfikę oraz istotę patriotyzmu i wychowania patriotycznego, dostrzec i podjąć wyzwanie przeprowadzenia badań naukowych celem, m.in. dookreślenia/przybliżenia relacji między badaną działalnością wychowawczą a jej efektywnością w aspekcie możliwości projektowania konkretnych strategii oddziaływań pedagogicznych, zarówno w teorii, jak i praktyce.

Ocena rozprawy

Praca, licząca 300 stron, ma logicznie skonstruowaną strukturę i składa się (w ramach wyodrębnionego podziału struktury spisu treści) z: wstępu; czterech rozdziałów (w tym szesnastu podrozdziałów); podsumowania wyników badań własnych, zakończenia; spisu tabel i rysunków; bibliografii i aneksu. Biorąc pod uwagę merytoryczną zawartość rozprawy doktorskiej, taki podział jest uzasadniony.

Ponieważ w pracy Pan mgr Kamil Roman wyodrębnił cztery wiodące obszary tj.: a) teoretyczne podstawy wychowania patriotycznego; b) wychowanie patriotyczne w samorządowych i katolickich szkołach podstawowych w świetle prawa oświatowego i literatury; c) podstawy metodologii własnych badań empirycznych; d) wychowanie patriotyczne w szkołach podstawowych w świetle analizy wyników badań empirycznych - dalsza część niniejszej opinii, po przedłożonej powyżej refleksji wstępnej, również będzie się składała z czterech odsłon.

Do pierwszej części (w zakresie stron 11 - 101) – zaliczam trzy podrozdziały, w których przedstawiono teoretyczne podstawy wychowania patriotycznego - ze szczególnym uwzględnieniem patriotyzmu w perspektywie historycznej, jego istoty i rozumienia oraz struktury wychowania patriotycznego.

Dokonując oceny tego fragmentu rozprawy zwracam uwagę, iż logikę narracji w tej części opracowania wyznaczają niewątpliwie kategorie patriotyzmu, wychowania i wychowania patriotycznego. Ujawnia się tu wrażliwość Doktoranta na różne obrazy patriotyzmu i wychowania oraz ich usytuowania w przestrzeni społeczno-humanistycznej (z elementami konieczności budowania poczucia integralności osoby ludzkiej – w wymiarze zewnętrznym i wewnętrznym), tożsamości aksjologicznej człowieka, więzi społecznej a także umiejętność analizy podjętego problemu w szerokim, społecznym i kulturowym kontekście.

Jest to rozdział napisany w sposób komunikatywny (ale nie analityczno-twórczy czy krytyczny z próbą wielopłaszczyznowych swobodnych wypowiedzi na tematy społecznie oraz kulturowo złożone), w odniesieniu do adekwatnej do poruszanej w literaturze problematyki.

Jednocześnie myślę, że w tej części moich analiz i rozważań, konieczne jest wskazanie słabości konstrukcji teoretycznych, podkreślających – z jednej strony – dezaktualizację niektórych założeń – z drugiej zaś – wskazujących na fakt, iż stworzony aparat teoretyczno-terminologiczny tylko w ograniczonym zakresie można wykorzystać czy też, częściowo pozwala na dalszą twórczą rozbudowę teorii, w szczególności jej czasową i przestrzenną kontekstualizację. Mam na względzie sugestie-wskazówki, refleksje, w tym m.in.:

- po pierwsze, jednoznaczłą próbę przybliżenia podłoża filozoficznego zaprezentowanych prądów/nurtów/kierunków/teorii wychowania (teorii pedagogicznych) wraz z zarysem założeń antropologicznych (aby np. wnikać

w istotę wychowania - w tym patriotycznego - danego autora oraz dotrzeć do konstytuującej ją koncepcji człowieka);

- po drugie, jednoznacznego wskazania i opisanie – a nie rzadko w literaturze przedmiotu przywoływanego - kryzysu wychowania patriotycznego w przestrzeni społecznej, którego źródła – poza uwarunkowaniami ogólnospołecznymi i cywilizacyjnymi – wydają się tkwić w niej samej i w leżących u jej podstaw *ideach* i *koncepcjach*, a nade wszystko w jej wielotorowości naukowo-publicystycznej, być może - medialnej izolacji i wewnątrz akademickiej dezintegracji;

- po trzecie, konieczności próby podsumowania o charakterze sprawozdawczo-porządkującym (w ramach końcowej części analizowanego rozdziału) najistotniejszych – w aspekcie np. części metodologiczno-empirycznej rozprawy – treści. Niniejsza sugestia dotyczy wszystkich trzech części recenzowanego opracowania.

Do drugiej części (w zakresie stron 102 - 181) – w ramach teoretycznej podstawy pracy doktorskiej - zaliczam cztery wyodrębnione podrozdziały. Pan mgr Kamil Roman opierając się na literaturze przedmiotu, w sposób spójny, kompetentny i wielopłaszczyznowy prezentuje m.in. zagadnienia patriotyzmu i wychowania, lokując je w obszarze funkcjonowania instytucji oświatowych.

Druga, recenzowana część rozprawy, obejmująca bardzo szerokie, wielowątkowe i wielopłaszczyznowe analizy literaturowe, **sam w sobie – może być potraktowana jako ważny i analityczno-badawczy element dysertacji doktorskiej**. Zarysowana wyraźnie perspektywa oświatowa i pedagogiczna – w aspekcie przywoływanych wątków teoretycznych – wyznaczyła myślenie Doktoranta o zakresie prezentowanych analiz oraz stworzyła podstawę do uogólnień i interpretacji uzyskanych wyników. Oparte na literaturze przedmiotu rekonstrukcje, poglądy i przekonania o charakterze twórczym i porównawczo-analitycznym (rzadziej np. analizy krytyczne oraz refleksje), podkreślają *dojrzałość naukową* oraz wielozakresowe i wielopoziomowe zainteresowania badawcze Pana mgra Kamila Romana. Próba ukazania wzajemnych relacji pomiędzy odmiennymi rzeczywistościami społeczno-kulturowymi i ich uwarunkowaniami – w aspekcie wolności (i/lub jego ograniczenia społeczno-instytucjonalnego) człowieka, świadczy o rzetelności i uczciwości intelektualnej Autora.

Autor rozprawy doktorskiej Pan mgr Kamil Roman swobodnie porusza się w obrębie prezentowanej w tej części rozprawy problematyki, w sposób kompetentny prezentuje i odnosi się do prezentowanych danych, poglądów i analiz, czasami – co uznaję za „wartość dodaną” pracy – prezentuje swój stosunek do prezentowanych treści, co odczytuję jako zaangażowanie badacza, będącego jednocześnie przedstawicielem danego kręgu koncepcyjno-społecznego.

Do trzeciej części (w zakresie stron 182 - 207) – w ramach teoretycznej podstawy pracy doktorskiej – zaliczam metodologię badań własnych.

Pan mgr Kamil Roman opierając się na literaturze przedmiotu, w sposób spójny, kompetentny i wielopłaszczyznowy zaprezentował metodologiczne podstawy badań własnych. Autor dokładnie i rzetelnie przedstawił kolejne etapy konstruowania procesu badawczego: od zaprezentowania przedmiotu i celów badań, sformułowania problemów (głównego i dwunastu szczegółowych), poprzez uzasadnienie doboru metod i sposobu analizy wyników. Nie mniej jednak, pod refleksję, polemicznie, poddaję:

- po pierwsze, Pan mgr Kamil Roman napisał: *Przedmiotem badań empirycznych jest wychowanie patriotyczne w samorządowych i katolickich szkołach podstawowych w opinii nauczycieli uczących w tych szkołach* (s. 184). Sugeruję zapis wskazujący, że nauczyciele nauczają, a nie, uczą (uwaga dotyczy wielokrotności zapisu, ucą);
- po drugie, w przypadku przedłożonych celów, Doktorant napisał: **Cel poznawczy:** rozpoznanie wychowania patriotycznego uczniów samorządowych i katolickich szkołach podstawowych (s. 187). Jak należy rozumieć / interpretować zapis: rozpoznanie wychowania patriotycznego uczniów? Rozpoznanie, np. jako stwierdzenie czegoś? Czy też: rozpoznanie, jako pozyskanie informacji (o kim? o czym?);
- po trzecie, w rozprawie zapisano problem główny: *Jaka jest organizacja, przebieg i efektywność wychowania patriotycznego uczniów samorządowych i katolickich szkołach podstawowych w opinii nauczycieli* (s. 189). W tym miejscu pojawia się wątpliwość dotycząca możliwości zbadania (ew. oceny?) efektywności wychowania patriotycznego uczniów? Na ile działanie

(wychowawcze), można ocenić pod względem jego efektywności - przede wszystkim – w zakresie stopnia realizacji założonego celu? a na ile, zaś - w następnej kolejności - poziomu wykorzystania dostępnych zasobów, środków, warunków itd.? Również, na ile ową efektywność (np. w rozumieniu finalnym, jej poziomu, stopnia – w opiniach badanych) możemy przypisywać tylko do określonych form aktywności w środowisku instytucjonalnym/szkolnym? Na ile zaś, do równoległych, pozaszkolnych form aktywności podmiotu?

- po czwarte, wydaje się, że problem szczegółowy - ósmy nie jest precyzyjnie zapisany. Jak rozumiem, powinien on dotyczyć szkół samorządowych i katolickich?

- po piąte, ważne staje się zapisanie informacji o doborze próby badawczej (dobór celowy? dobór losowy? itd.). W tym zakresie, zastanawiający jest zapis: „w województwie podlaskim do badań **nie zgłosił się** żadna osoba” (zap. oryginalny, s. 205; podkr. M.K.)

W moim przekonaniu, Pan mgr Kamil Roman dokonał właściwego wyboru podejścia badawczego dla określonego przez siebie celu badań. Na podstawie analizy części metodologicznej rozprawy doktorskiej, należy również podkreślić, że Doktorant miał pełną świadomość, iż podejmowane decyzje metodologiczne, począwszy od budowania koncepcji badania, poprzez dobór metod, a na analizie zebranego materiału skończywszy, nie są neutralne. Te decyzje były świadome, poprzedzone analizą możliwych konsekwencji oraz jawne, ponieważ bezpośrednio odniosły się do rodzaju i jakości zebranego materiału, trafności wniosków, a przede wszystkim rzutowały na to, jakiego rodzaju interpretacje i sądy można na ich podstawie formułować, do czego je wykorzystywać oraz w jakim stopniu odnosić do teorii, a w jakim do praktyki.

Struktura części metodologicznej jest poprawna. Pan mgr Kamil Roman poprawnie operuje podstawową terminologią, stara się unikać zawiłych i niejednoznacznych sformułowań, co czyni tekst opracowania przejrzystym i wiarygodnym. Jednocześnie pragnę zaznaczyć, że charakter tej części rozprawy jest rezultatem konsekwentnie realizowanych założeń, które - jak sądzę - nie pozwoliły badaczowi na popadnięcie w niebezpieczeństwo „wielotorowości poznawczej”. W zrealizowanym przedsięwzięciu badawczym zastosowano badania określonego (o charakterze ilościowym) układu społecznego. Przy czym – co warto podkreślić –

nie polegały one li tylko na specyficznych aktywnościach badawczych, lecz, co staje się szczególnie widoczne w świetle uzyskanych rezultatów – na „specjalnym” sposobie organizowania danych przez Doktoranta, tak, aby jednocześnie podkreślić charakter badanego układu społecznego (np. zarys analizy porównawczej).

Do czwartej części rozprawy (w zakresie stron 208 - 259) – zaliczam ostatni rozdział opracowania (w tym trzy podrozdziały) oraz *Podsumowanie wyników badań własnych empirycznych* i *Zakończenie*.

Przedstawiony materiał jest interesujący poznawczo. Przy czym, pomnę dokładną charakterystykę zaprezentowanych danych, skupiając się na analizie krytycznej, sugestiach, wnioskach i refleksjach ogólnych. Zatem:

- po pierwsze, punkty procentowe w tabelach np. nr 10, 11 - nie sumują się do 100,00% (we wszystkich kolumnach z danymi);
- po drugie, nie umieszcza się symbolu (znaku topograficznego) „%” w wierszach z danymi liczbowymi (dotyczy np. tabeli nr 9, 10, 11, 14, 15, 16). Jednocześnie, niestety, bardzo trudno analizować dane zawarte w tabelach ze względu na ich umieszczanie na dwóch kolejnych stronach (np. tabela nr 14, 16, 19, 21 itd.). Wydaje się zasadne np. powtórzenie przypisania nazw kolumnom tej samej tabeli na kolejnej stronie;
- po trzecie, najważniejszym założeniem zastosowania np. testu chi-kwadrat jest fakt, że próba - z której pochodzą wyniki – powinna zostać wybrana losowo z populacji;
- po czwarte, w rozdziale czwartym wskazano, że przeanalizowano różne związki (np. oceny wychowania patriotycznego uczniów ze stażem pracy nauczycieli – s. 240; oceny wychowania patriotycznego uczniów z nauczaniem przedmiotem – s. 241); zaprezentowano wyniki analiz korelacji oraz podkreślano istotność statystyczną itd. Moja wątpliwość dotyczy możliwości odniesienia się do tych analiz poprzez m.in. brak wcześniej zapisanych problemów badawczych (zależnościowych) oraz hipotez. Pragnę wskazać, że w tabeli nr 8 (s. 192) – rozdział *Podstawy metodologii własnych badań empirycznych*, **odnotowano dwa rodzaje zmiennych (niezależne i zależne)**!
- po piąte, na stronie 255 rozprawy, doktorant zapisał: „Bazując na poglądach wielu badaczy dokonano wyodrębnienia własnej kategoryzacji patriotyzmu”. Będę zobowiązany za wskazanie strony rozprawy, na której umieszczono powyższe wyodrębnienie. Przy czym, doktorant wskazał również, że przyjął

„klasyfikacją patriotyzmu według J. Nikitorowicza, uzupełnioną o definicję Cz. Bartnika (s. 256)....;

- po szóste, na ile treść *Zakończenia* ma charakter np. opisu systemowo-funkcjonalnego - w aspekcie wskazanego praktycznego celu badań rozprawy doktorskiej? Myślę, że koncepcja doktoranta w głównej mierze dotyczy faktu, że wspomniane implikacje pedagogiczne mogą stanowić przyczynek do dalszych analiz i poszukiwań.

Analizowana część rozprawy – obejmująca bardzo szerokie, wielowątkowe i wielopłaszczyznowe analizy i interpretacje materiału empirycznego, sama w sobie – stanowi ważny i analityczno-badawczy element rozprawy doktorskiej. Autor rozprawy doktorskiej Pan mgr Kamil Roman swobodnie porusza się w obrębie prezentowanej w tej części rozprawy problematyki, w sposób opisowy przedstawia zebrany materiał empiryczny, czasami – co uznaję za „wartość dodaną” pracy – prezentuje swój stosunek do danych, co odczytuję jako zaangażowanie badacza, będącej jednocześnie przedstawicielem danego kręgu koncepcyjno-społecznego. Istotne jest również to, że zaprezentowane opisy, niekiedy interpretacje danych, poglądy, opinie i oceny są usystematyzowane (odnoszą się do struktury zapisanych problemów badawczych diagnostycznych) i występują w nim próby umieszczania analizy wyników badań w dorobku różnych subdyscyplin pedagogiki (np. społecznej, teorii wychowania). W *Zakończeniu* rozprawy, uwidacznia się natomiast wpływ wiedzy uprzednio zgromadzonej na ogólne refleksje i interpretacje. Tym samym mogą składać się one na ogólnie stwierdzone prawidłowości, które mogą być użyte jako dodatkowe przesłanie uzasadniające wiarygodność formułowanych (pośrednio) przypuszczeń, orzeczeń i implikacji. Dzięki temu analizy i propozycje mogą uzyskać bogatszą, bardziej wiarygodną i pełniejszą interpretację.

Bibliografię (i netografię) obejmującą ponad 400 pozycji przedstawiono w tradycyjnym - uporządkowanym układzie (w zakresie stron 262 – 291). Bibliografia zawiera cytowane i jednocześnie reprezentatywne teksty naukowe dla problematyki recenzowanej rozprawy doktorskiej.

Refleksja natury ogólnej

W pracy występują błędy, usterki językowe i interpunkcyjne („skrótowe” i niezręczności językowe). Można je zauważyć w rozprawie, już na jej początkowych stronach:

- „Według J. Tischera” /s. 46/; powinno być: „Według J. Tischnera”; (w przypisie dolnym również: Instytut Myśli Józefa Tischera);
- „Ojciec święty” „poglądy Ojca Świętego” /s. 47/;
- „(...) dorobek gromadzony na przestrzeni lat” /s. 48/; brak kropki na końcu zdania;
- jest: „wstąpienie” /s. 62/; powinno być: „wstąpieniu”;
- jest: „A. Gronkowska-Melosik” /s. 203/; powinno być: „A. Gromkowska-Melosik”;
- jest: „tytułem doktora lub doktora habilitowanego” /s. 203/; powinno być: „stopniem naukowym doktora lub doktora habilitowanego”;
- jest: „nie zgłosił się żadna osoba” /s. 205/; powinno być: „nie zgłosiła się żadna osoba”;
- jest: „Tabela 28. Realizacja wychowania patriotycznego a staż pracy nauczycieli” /s. 241/; powinno być: „Tabela 28. Ocena wychowania patriotycznego a staż pracy nauczycieli”;
- jest: „badan” /s. 255/; powinno być: „badań”;
- jest: „Patriotyzm i wychowanie patriotyczne są w literaturze badane z uwzględnieniem wielu aspektów, co podkreśla konieczność prowadzenia dalszych badań w tym zakresie” /s. 255/; powinno być „?”;
- itd.

Oczywiście, wskazane usterki językowe nie umniejszają wartości poznawczej rozprawy doktorskiej.

Na koniec niniejszej recenzji pragnę podkreślić, że recenzowana rozprawa doktorska ma znaczną wartość poznawczą. Opracowanie ma charakter interdyscyplinarny, jest spójne, poszczególne jej fragmenty stanowią samodzielne całości i jednocześnie ich treść się dopełnia (uzupełnia). Analiza i prezentacja wyników badań w znacznej części jest przekonująca a Pan mgr Kamil Roman -

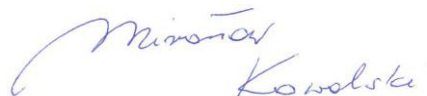
zgodnie z przyjętą w rozprawie procedurą badawczą - postawiony na wstępie cel teoretyczno-poznawczy badań osiągnął.

Niniejszym stwierdzam, że Pan mgr Kamil Roman - posiada zdolność dostrzegania problemów istotnych dla teorii i praktyki pedagogicznej, co świadczy o Jego umiejętnościach i wiedzy w zakresie problematyki objętej zakresem tematycznym rozprawy doktorskiej. Należy również wskazać, że opracowanie spełnia wymogi dotyczące kompetencji pisarstwa naukowego, zaś Autor wykazuje się umiejętnością podejścia analitycznego w interpretacji treści badawczych, jak i podejścia syntetyzującego.

Zaprezentowane uwagi, sugestie i spostrzeżenia o charakterze polemicznym, dyskusyjnym, jak również pytania, a mające charakter subiektywny, traktuję nie jako środki do dyskredytacji rozprawy, ale jako głos w dyskusji.

Stwierdzam, że zostały spełnione wszystkie warunki określone w art. 186 i art. 187 Ustawy o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2021, Poz. 478) zgodnie z Obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2021 roku dla nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie naukowej pedagogika.

Opowiadam się za przyjęciem dysertacji oraz dopuszczeniem Pana mgra Kamila Romana do dalszych etapów wszczętego przewodu doktorskiego.

.....
dr hab. Mirosław Kowalski
prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego